خبر

نقش بانوان هیاتی در مهرواره هوای نو

اختتامیه دومین دوره مهرواره هوای نو با شعار در «هوای نو هیأت نفسی تازه کنیم» در چهار بخش، دوشنبه ۱۶ مرداد در تالار وحدت برگزار می‌شود.

دومین دوره مهرواره هوای نو با شعار در «هوای نو هیأت نفسی تازه کنیم» در چهار بخش نهاد هیأت، ارکان هیأت، تولیدات هیأت و فراهیأت و در قالب ۴۱ رشته تدارک دیده شده بود و در نهایت ۶۸۴۷ هیأت ثبت‌نام کردند که نسبت به ثبت‌نام حدود ۵۰۰۰ هیأت در سال گذشته، افزایش مشارکت را نشان می‌دهد. از ۱۵ هزار و ۵۶۷ رشته هیأت، ۸۰۰۸ اثر در نهاد هیأت، ۳۵۴۶ اثر در بخش ارکان هیأت، ۲۴۷۳ اثر در بخش تولیدات هیأت و ۱۵۴۰ اثر در بخش فراهیأت شرکت کردند.

داوری‌های آثار رسیده به دبیرخانه با حضور و مشارکت ۱۰۰ داور از کارشناسان عرصه‌های مختلف برگزار شد و حال هوای نو بناست به ایستگاه پایانی و تجلیل از برگزیدگان برسد.

۱۴ تا ۱۶ مردادماه بناست نشست‌های تخصصی برگزیدگان مهرواره هوای نو برگزیدگان تشکل‌های دینی با مسئولان فرهنگی و اجرایی کشور با موضوع نقش بانوان در هیأت‌ها برگزار شود. در نهایت اختتامیه مهرواره هوای نو، عصر دوشنبه ۱۶ مرداد در تالار وحدت برگزار می‌شود.

در گفت‌وگوی «جام جم» با حجت‌الاسلام دکتر مصطفی صادقی کاشانی بررسی شد

تنوع تحریفات در قیام عاشورا

علی مظاهری
گروه فرهنگ و هنر

رسانه مؤثر و فراگیر چه پیش از حماسه حسینی و چه سده‌های پس از آن دست دشمنان خاندان پیامبر(ص) بوده، آنها همواره کوشیده‌اند درباره این حماسه شگرف جاودانه به کژنمایی بپردازند و با واردکردن بدعت‌ها و دروغ‌زنی‌ها آن را از روح اصیل عالم‌تاب و هدایتگرش تهی سازند. این‌چنین کوشش‌هایی چرا همواره و مستمر و برنامه‌ریزی شده ادامه دارد؟ آنها که نمی‌توانند عزاداری‌ها را از پس آن همه کوشش‌های تاریخی براندازند به جنگ نرم روی آورده‌اند تا آن را مسخ کنند.

روایت درست از واقعه عاشورا به‌دست ما رسیده، ولی دست‌اندازی‌هایی بر آن بوده‌اند محتوایش را دگرسان جلوه دهند و با واردکردن بدعت و رسم‌های نسنجیده و خوانش‌های ناروا و ناهماهنگ با قرآن و سیره وحیانی اهل بیت(ع) به انحرافات و کژروی‌ها از مسیر روشن حسینی دامن بزنند. در این راستا از متخصص و پژوهشگر تاریخ اهل بیت(ع)، حجت‌الاسلام دکتر مصطفی صادقی کاشانی خواستیم به روشنگری بپردازد.

تجهیزات جنگی امام‌حسین(ع) و یارانش در واقعه عاشورا، دولت‌های شیعه و بررسی گرایش‌ها، بازخوانی روایات فرجام ابن ملجم، مبانی تقسیم دوران اهل‌بیت، توریه در سیره پیامبر و خاندان، بررسی و نقد تطبیقی گزارش‌های عاشورایی منابع زیدیه، نقش پیشگویی‌ها در شکل‌گیری نحله‌های فکری و جنبش‌های اجتماعی از جمله نوشتارهای این پژوهشگر دغدغه‌مند متولد ۱۳۴۸ کاشان است که از ۱۳۶۳ به حوزه رفت و با ادامه تحصیل در مدرسه عترت قم از ۱۳۶۶ در کنار درس‌های حوزوی به آموختگاری تخصصی تاریخ در حوزه (ارشد ناپیوسته) تاریخ تشیع در دانشگاه امام‌صادق(ع) روآورد و دکتری تاریخ اهل‌بیت(ع) را از دانشگاه جامعه‌المصطفی گرفت، تاکنون این عضو هیات علمی پژوهشی، مؤلف بیش از ۱۰ کتاب و فراتر از ۵۰مقاله بوده‌است.

؟ چرا دشمنان اسلام ناب محمدی این چنین پیوسته و همیشه و هماهنگ به برانداختن معناهای روشنگر و راهگشای حماسه حسینی می‌کوشند در این فضا آیا معیارهایی می‌فرمایید تا مخاطبان بتوانند راست را از راست‌نما تشخیص دهند؟

شما از کژی‌ها و انحراف‌ها گفتید و من به یاد انحراف‌هایی افتادم که خود ما شیعیان و دوستداران اهل‌بیت با شکل دادن به آنها، کار را خراب‌تر کرده‌ایم. فرمایش شما بخشی از ماجراست و سویه دیگرش همانا برساخته‌های ماست که خواستیم با این پردازش‌ها حرکت امام را بهتر کنیم! و به رنگ تاثیر و احساسی‌اش بیفزاییم، گاهی مطالبی اضافه کرده‌ایم که با گسترش ارتباطات، ارتقای تحصیلات و نمود روشنفکری و خردگرایی باعث شده بخواهند همه‌چیز را با تجربه بسنجند و از مسائل ماورایی جدا کنند و در این راستا مغرضان هم از دو طرف آب، هیزم به آتش می‌ریزند و مسائل تازه‌ای را پیش می‌کشند. این‌چنین فضایی باعث شده این‌گونه تحریفات شناسایی و روشن شود که پاسخگویی مناسب نیاز دارد. خود ما کم ایراد وارد نکردیم و مشکل درست نکردیم. مسائلی که شما طرح کردید بله از آغاز چنان بوده که خواستند حرکت امام را به‌گونه‌ای وارونه نشان دهند چه بنی‌امیه چه مورخان وابسته به بنی‌عباس. ولی با این همه به نظر می‌رسد که مواد خام برای حقیقت‌یابی و راستگرایی در این باره بسیار وجود دارد. چه از مقتل مثلا ابومخنف که بزرگ‌ترین حادثه‌نگار جریان عاشوراست و مقتلش معتبرترین است و دیگران چنین به نظر می‌رسد که مواد اصلی و بنیادین را به‌خوبی به‌دست ما رسانده و تحت تاثیر مسائل حکومتی قرار نگرفته با این‌که این شخص از شیعیان رسمی نیست و سنی است، ولی محبت به اهل‌بیت(ع) دارد و کوشش کرده مواد را گرد بیاورد، راویان‌شان را ذکر کند، داده‌هایش خیلی به واقعه نزدیک است، مشکل ما را حل می‌کند و از بهترین‌هاست، شیخ مفید هم در کتاب ارشادش از ایشان آورده به‌ویژه که در زمان امام‌صادق(ع) بوده و بخشی از مطالبش را از امام‌باقر (ع) نقل کرده و بخشی از مطالبش به امام سجاد(ع) و دیگر بازماندگان حادثه کربلا می‌رسد. به نظر می‌رسد اینها تحت تاثیر فضایی که شما می‌فرمایید نبودند برخی دیگر از مورخان یا محدثان (البته در آن زمان هر دو یکی بودند) محدثان تاریخ را می‌نوشتند مثل طبری یا ابن سعد صاحب طبقات کبراست که درباره‌اش گفته شده گرایش ضد اهل بیتی دارد و شیعه عثمانی است. با این همه باز همه گزارش‌ها را آورده و با وجود این نگره‌ها می‌شود از لابه‌لای مطالب‌شان گزارش‌های صحیح را یافت مثلا پنج روایت ولی متناقض می‌آورد که پژوهشگر معاصر می‌تواند اینها را کنار هم بگذارد و بسنجد و با شواهد و قرائن محک بزند و به حقیقت برسد. مثل دیگر مباحث فقهی و حدیثی ما که باید اینها را سنجید و با شواهد و قرائن محک زد.

از این موارد داریم، مثلا الکتاب الفتوح ابن اعصم که گفته می‌شود رویکردی داستانی دارد و مطالب را زیاد کرده اما به حادثه گزندی نرسانده‌است.

در مجموع می‌خواهم عرض کنم که چندان مورد تحریف از سوی حاکمان قرار نگرفته و این نگرانی چندان زیاد نیست. مثلا مقاتل الطالبین را داریم که خود نویسنده‌اش (ابوالفرج اصفهانی که ۳۱۳ هجری قمری آن را نگاشته) رگ اموی دارد و از نسل بنی‌امیه است اما شیعه زیدی است و مطالب را به خوبی از ابومخنف و دیگران روایت کرده و آورده‌است؛ روایاتی مختص خودش که دیگران ندارند. خیلی از منابع دراین‌باره از اهل سنت است و منابع تاریخ درباره اهل بیت که نه بخش عمده ولی قابل توجهش از اهل سنت است. همان کتابی که ممکن است روایات و مطالب نادرستی داشته باشد مثل تاریخ طبری که علامه عسکری درباره مطالب نادرستش بحث و پژوهش و نقد داشته‌است. همین تاریخ طبری فضایل امیرالمومنین(ع) و مناقب و برتری برخی دیگر از اهل بیت را دارد. آن قدر خوشبختانه به نظر بنده می‌رسد که دستخوش تحریف و کژنمایی از سوی حاکمان نبوده و بعدها در دوره‌های متاخر و مخصوصا دوران صفوی که ایران رسما شیعه شده و ما به کتاب‌هایی نیاز داشتیم گزارش‌ها و مطالب خیلی متورم شده و یک صفحه گاهی چند صفحه شده و مطالب جنبه داستانی پیدا کرده و چون منابع و سواد و اطلاعات تاریخی در دست عموم کم بوده در این چند سده چنین آثاری جواب می‌داده و رویکرد مردم به‌ویژه پذیرش بوده ولی الان چنین نیست و همان طور که متاسفانه حتی دینداری با چالش روبه‌روست و خیلی‌ها نمی‌خواهند برخی مطالب را بپذیرند و تعقل خیلی کمتر شده، پذیرش منابع این چنین هم از سوی متاخران کمتر است.

رگه‌هایی از دست‌اندازی اموی‌ها در کتاب دیده می‌شود تا شهادت امام‌حسین(ع) را جبری نشان دهند!

این که مثلا در کربلا بحث آب و عطش مسأله مهمی بوده اما الان حتی طلبه از من می‌پرسد که امام‌حسین(ع) اگر آب نداشته پس چرا صبح عاشورا غسل می‌کند نه غسل بلکه نظافت یعنی وقتی سطح اطلاعات بالا برود و منابع رویت شود این چنین نقدها و اشکال‌گیری‌هایی نیز پی‌درپی مطرح می‌شود که البته پاسخ دارد. فقط مسأله این است که زمانی یک سری مطالب نادرست واردشده و ما باید دوباره آن غبارها را بزداییم و برگردیم به همان تاریخ درست قدیم و قوی‌مان.

؟ سخن از تحریفات شد این بحث را بگشاییم؟ تحریفاتی که دشمنان و خود شیعه‌ها وارد کردند؟

عرض شد رگه‌هایی از دست‌اندازی اموی‌ها در طبقات ابن‌سعد دیده می‌شود و گاهی در کتاب‌های زبیری‌ها که با اهل بیت خوب نبودند. چنین کتاب‌هایی دربردارنده برخی مطالب است که می‌خواهد شهادت امام‌حسین(ع) را جبری و حاصل رفتارهای خودش ذکر کند!

؟ مثل مرجئه؟

بله آفرین! ما شیعیان از این جهت استفاده می‌کنیم که امام می‌دانست شهید می‌شود ولی این روایت را خود ابن‌سعد آورده که وقتی امام می‌دانست شهید می‌شود، پس یزید کاره‌ای نبود و تقصیری نداشت و مثلا این جبر الهی بود. ما شیعیان هم فکر می‌کنیم اینها روایات خیلی درستی است و زیادش می‌کنیم و به آن دامن می‌زنیم که بله اما علم الهی‌اش قابل انکار نیست و چنین نبوده که امام اطلاع نداشته و... حتی شیخ مفید و سید مرتضی و شیخ طوسی بحث کرده‌اند که امام دقیقا نه به این شکل که اینها شورش را درآورده‌اند با این گستره و اندازه که گفته شده از زمان حضرت آدم تا پیامبر و زمان تولدش و در سطح جامعه خیلی‌ها بدانند و... این همه بدانند که امام قرار است برود شهید شود، پس این یک چیز عادی است و تقصیر خودشان است و جبر الهی است و بنی‌امیه هم خیلی جبر را تبلیغ می‌کردند و این عمده تحریفی است که می‌توانیم در آثار عثمانی‌ها و کسانی که نزدیک به نحله فکری‌شان هستند، ببینیم. از این سو گاهی ما این چنین داده‌هایی را با تفکر، اهداف و دیدگاهی دیگر ترویج کرده‌ایم؛ به عنوان مثال مناقب و فضیلت و علم امام‌حسین(ع) و آگاهی‌اش از شهادتش را نشر دادیم با این عنوان که جنبه عاطفی را هرچه بیشتر ترویج کنیم و نمک مجالس اهل‌بیت را خواستیم مثلا زیاد کنیم و همین به مسائلی دامن زده که مثلا اگر امام‌حسین(ع) می‌دانست چرا رفت! که سیدابن‌طاووس این را با همان آیه با دستان‌تان خود را به مهلکه و نابودی نیندازید، پاسخ داده که با این آیه رفتار امام منافاتی نداشته. از قدیم چنین مسائل و پرسش‌هایی بوده، مثلا چرا امام ما خانواده‌اش را بیرون آورد و همراه خودش کرد که باز ابن‌طاووس پاسخ داده که اگر امام ما خانواده‌اش را نمی‌آورد بسیار در معرض گزند و تهدید بودند و ممکن بود با گروگان گرفتن‌شان، امام ما را برای بیعت تحت فشار بگذارند و این چنین مطالبی که گاهی از سوی شیعیان نیز زیادی دامنه‌دار شده و سویه‌های دیگری که عرض کردم.

؟ بپردازیم به مثلا تحریفات لفظی و معنوی که با ظرافت در بزنگاه‌هایی در برداشت درست و نادرست از روح حماسه حسینی بسیار مؤثر است مانند «ما رایت الا جمیلا» فرموده سیده حضرت زینب(س) در حالی‌که فرمودند از خدا جز زیبایی ندیدم نه در کربلا همه چیز زیبا بود؛ آن فاجعه، آن اوج نامردی و جنایت و پلیدی و دژمنشی و اهریمن‌گرایی چنان ناشایست و زشت بود که امام ما سیدناالسجاد(ع) فرمود اگر پیامبر به جای آن همه سفارش خدایی، قرآنی، وحیانی و نبوی به مهر و دوستی ما به دشمنی‌مان فرمان می‌فرمود از این بیشتر نمی‌توانستید در حق‌مان بیدادگری کنید، در این مورد منابع روشنگری هم می‌فرمایید؟

بله در تحریفات معنوی کوشش‌ها بر این است که هدف را تحریف کنند و راه راست را بچرخانند و بگردانند و دگرگونه بنمایانند. سؤالاتی که امروزه مطرح می‌شود درباره شخصیت مسلم و چگونگی برخوردش و تحلیل این‌که چگونه کوفه را نتوانستند آماده برای ورود امام بسازند و چرا چنین حوادثی پیش آمد که الان دارد پژوهش و منتشر و برخی از مطالب هم هست که وارد منابع شده که اصلا درست نیست، با این‌که روایت شده ولی در منابع معتبر ما نیست و شهید مطهری هم درباره تحریفات معنوی و لفظی بحث خوبی کرده. تحریف معنوی برای شبهه‌افکنی در هدف امام‌حسین(ع) است، مثلا الان طرح می‌کنند کینه یزید به خاطر آن زنی بوده که امام نگذاشت با یزید بپیوندد در حالی‌که اهداف کربلا بسیار فراتر از این مسائل است و خیلی متعالی‌تر از این مباحث است و قبل از این اتفاق در واقع امام ما بیعت را نپذیرفته.

؟ در تاریخ تفکر امامیه که شما و همکاران‌تان مانند حجت‌الاسلام دکتر فرمانیان کوشش کرده‌اید به نکاتی در راستای هم‌سخنی‌مان اشاره می‌فرمایید که به مخاطبان ابزار بدهد در برابر این هجمه فرهنگی که جامعه اسلامی ما را هدف گرفته؟

راهش یکی بالابردن اطلاعات است و مطالعه، به این شکل که مطالب را از متخصصش دریافت کنیم. دیگر گذشت زمانی که بخواهیم مسائل تاریخی را از یک فقیه بپرسیم یا فقط به منبری یا ذاکر اهل بیت که ممکن است مطالبش تقلیدی باشد یا حتی اهل منبر که ممکن است به قول شما فقط سویه خاصی از یک مطلب گسترده را بیان کند. متاسفانه بحث سرانه مطالعه در کشور ما پایین است اما ابهامات و پرسش‌ها را نباید دست‌نخورده و رها بگذاریم تا بی پاسخ و نگشوده باقی بماند. گاهی اینها در باطن شخص می‌ماند و او در ظاهر به عزای امام‌حسین(ع) می‌آید اما در باطن پرسش‌هایش بی‌پاسخ و دلش ناآرام است. باید به این موضوع‌ها اهمیت داد.

بارها اهل بیت تاکید کرده‌اند بر ما دروغ نبندید و بر راستی و امانت تاکیدها داشتند؛ زیرا حقیقت همیشه رو به پیشرفت است

؟ به ویژه که از قرن هفتم به بعد دیگر مقاتل قابل اعتماد نیستند!

بله خیلی سخت می‌شود مطالب کتب مقتل آن تاریخ و بعدش را پذیرفت.

؟ منظور از اشاره به «تاریخ تفکر امامیه» همانا توجه به توحیدگرایی اهل‌بیت(ع) است و راستگوی اهل بیت (که شما پژوهش کرده‌اید) اگر ما همین دو رکن را در درون و زندگی‌مان پیاده کنیم، بسیاری از مشکلات حل می‌شود. منظورم از راهکار و ابزار که گفتم، چنین نکاتی است که دغدغه پژوهشی شما بوده؟

درست می‌فرمایید بارها اهل بیت تاکید کرده‌اند بر ما دروغ نبندید و بر راستی و امانت تاکیدها داشتند؛ زیرا باید همیشه حقایق را بگوییم و حقیقت همیشه رو به پیشرفت دارد.

؟ آیا دروغ مصلحتی در سیره اهل بیت بوده (البته نه برای حفظ جان)؟

نه! کتابی که نوشته‌ام و مطالبی که گرد آمده برای این منظور بوده که اگرچه خودشان چند مورد را استثنا کرده‌اند، حتی در آن موارد نیز استفاده نمی‌کرده‌اند و هرگز نمی‌گفته‌اند مگر در جنگ‌های پیامبر و امیرالمومنین که دیگر ترفند در جنگ را همه عقول و انسان‌ها، مذاهب و ملل می‌پسندند و عادی دانسته و جزو تاکتیک‌های جنگی می‌شمارند. در موارد دیگر هرگز دروغ نمی‌گفته‌اند و نقل‌هایی که گفته می‌شود صحیح نیست.

برش

شرح غم حسین در مقتل خوارزمی

در کتاب شرح غم حسین (برگردان انتقادی بخش بنیادین مقتل خوارزمی از علمای اهل‌سنت قرن ششم هجری قمری) بر آن بودم که سخنان این خطیب و سخنران را نقد کنم. کسی که چنین بوده ممکن است سخنانش دقت تاریخی بایسته را نداشته‌باشد، همان‌گونه که در لهوف سید بن طاووس بسیاری از مطالبش بدون این که نام برده باشد، از خوارزمی گرفته شده‌است. اینها در لهوف بیشتر جنبه عاطفی پیدا کرده‌است؛ چراکه می‌خواهد اشک بر امام و مقتل را طرح کند؛ هرچند صبغه سخن خوارزمی بیشتر جنبه خطابی است. مخصوصا در کتاب شرح غم حسین می‌خواستم بیان کنم این دو مقتل تا چه اندازه به منابع اصلی مانند ابومخنف نزدیک است و داده‌های درست تاریخی آیا متن این دو کتاب را تصدیق می‌کند یا برخی جاها نارسایی‌هایی دارد. در مجموع اما باز هم مقتل خوارزمی و لهوف را ترجیح می‌دهیم به مقتل‌هایی که در دوران متاخر نوشته شده و همیشه سفارش می‌کنم باز همین‌ها را نگاه کنند و بخوانند و از این منابع عبور نکنند.

رویداد

مراسم «نسل قاسم»

همزمان با ایام عزاداری حضرت سیدالشهدا(ع) تجمع بزرگ نوجوانان شهر تهران با عنوان «نسل قاسم» به مدت شش شب در مسجد کمیل بوستان رازی در حال برگزاری است.

در این تجمع که از یازدهم محرم به مدت شش شب برگزار می‌شود، نوجوانان با اجرای نمایش و خوانش سرود به عزاداری برای سید و سالار شهیدان امام حسین (ع) می‌پردازند. همچنین مداحان اهل بیت عصمت و طهارت کربلایی نریمان پناهی، حاج‌امیر عباسی، حاج‌موسی رضایی، سیدوحید مصطفوی، کربلایی‌محسن عراقی، محمد اسدالهی و سیدمحمدرضا نوشه‌ور به مدح اهل بیت (ع) می‌پردازند. مراسم دمام‌زنی و نمایش آیینی نیز توسط هنرمندان اجرا می‌شود. همچنین غرفه‌های فرهنگی و نمایشگاهی، موکب‌ها و ایستگاه‌های متعددی همچون ایستگاه چهار پایه‌خوانی، ایستگاه روضه خانگی و ایستگاه پذیرایی در این مراسم برقرار است. این برنامه هر شب از ساعت ۲۰ تا ۲۳ در مسجد کمیل واقع در بوستان رازی برگزار می‌شود.

پیشخوان

برگزاری نشست «هم‌اندیشی نخبگانی»

نشست «هم‌اندیشی نخبگانی» با محوریت نقد و بررسی کتاب «خون‌آورد» فردا در فرهنگسرای اشراق برگزار می‌شود. فاطمه معصومی، مجری - کارشناس این نشست است.

کتاب خون‌آورد، روایتی از گفت‌وگوی سه‌جانبه رهبر معظم انقلاب، شهید مرتضی مطهری و دکتر علی شریعتی درباره قیام و انقلاب امام حسین(ع) است.

این کتاب در سال ۱۴۰۲ توسط نشر انقلاب اسلامی منتشر شده و گزارش محرمانه ساواک از یک محفل نیمه‌خصوصی در دی‌ماه سال ۱۳۵۵ مصادف با تاسوعای حسینی است که در منزل آقای تحریریان برقرار شده است. شرکت‌کنندگان آن برخی از بازرگانان متدین و چند فرد صاحب‌نام انقلابی همچون آیت‌ا... خامنه‌ای، مرتضی مطهری، محمد مفتح و علی شریعتی هستند. ساواک به شکل جدی این جلسه را تحت‌نظر داشته است.

نشست خوانش و گفت‌وگو درباره کتاب خون‌آورد با محوریت قیام و انقلاب امام حسین(ع) از ساعت ۱۶ فردا در سالن سینمای فرهنگسرای اشراق برگزار خواهد شد.

نگارخانه

نمایش آثار عاشورایی در نیاوران

مجموعه‌ای از آثار گنجینه موزه‌های نیاوران با موضوع واقعه روز عاشورا به نمایش گذاشته شد. مجموعه آثار نقاشی پشت شیشه، تابلوی رنگ‌روغن روی بوم و پرده قهوه‌خانه‌ای که با تکنیک رنگ‌روغن روی بوم کرباس خلق شده، آثاری هستند که در معرض دید قرار گرفته‌اند. قدمت این آثار به اواخر دوران قاجار و اوایل پهلوی بازمی‌گردد و متعلق به گنجینه کاخ‌موزه اختصاصی و موزه کتابخانه اختصاصی نیاوران است. علاقه‌مندان جهت بازدید از این آثار می‌توانند تا پایان ماه صفر (۲۵ شهریور ۱۴۰۲) همه‌روزه از ساعت ۹ تا ۱۷ به کاخ‌موزه اختصاصی مجموعه فرهنگی ـ تاریخی نیاوران مراجعه کنند.